



## Új WTO-forduló kompromisszumokkal... és Kínával

*Somai Miklós*

November 10-14. között, a katarai fővárosban, Dohában rendezték meg a WTO ún. miniszteri konferenciájának negyedik ülését. A rendezvénynek két fő célja volt:

- \* egyrészt, fel kellett venni a WTO tagjai közé Kínát (és Tajvant),
- \* másrészt, konszenzusra kellett jutni a következő körtárgyalási forduló témáiról és céljairól.

Az első célt könnyen elérték. A két ország WTO-tagsága elő volt készítve, felvételük csupán formalitás volt. Az egy időben történő csatlakozás nem a véletlen műve, hiszen a „made in China” felirat sokszor jelentős mértékű tajvani hozzáadott-értéket takar.

Kína WTO-tagsága jelentős változást fog hozni mind a WTO működésében, mind pedig a kontinensnyi ország gazdaságában. Kína, mint a fejlődő világ szószólója, meghatározó, a tárgyalásokon megkerülhetetlen tényezője lesz az új kereskedelmi világrend kialakításának. A kínai gazdaság dinamikáját jellemzi, hogy 1990-2000 között az áruexport és -import évente átlagosan 15%-kal nőtt, s az ország részesedése a világkereskedelemben több mint megduplázódott. Ez praktikusán azt jelenti, hogy az elmúlt 10 évben, Kínának a

Japánnal szembeni lemaradása több mint négyszeresről kevesebb, mint kétszeresre csökkent. A szolgáltatások terén Kína részesedése a világexportban megháromszorozódott, a világimportban pedig az ötszörösére ugrott.

A WTO-tagság folyamányaként, az ország egyrészt jelentős piacnyitást fog végrehajtani az elkövetkező években, másrészt megszűnnek a ma még a kínai export útjában álló kereskedelmi akadályok. A párhuzamosan zajló folyamatok különbözőképpen érintik majd a kínai gazdaság egyes ágazatait. A textilipar például – ahol a kínai vállalatok erős pozíciókkal rendelkeznek – profitálni fog a WTO-tagsággal járó liberalizációból. A gépipar egyes területeire és a versenyre egyáltalán nem felkészített mezőgazdaságra komoly nehézségek várnak.

A miniszteri értekezlet második céljával kapcsolatban hosszas alkudozások folytak. Egyik jelentősebb ország illetve országcsoport sem volt hajlandó engedni saját vélt vagy valós érdekeiből. Az eredmény: az újabb WTO-forduló ugyan megindulhat, de egyelőre senki semmire sem kötelezte el magát. Az EU nem vállalta, hogy megszünteti az agrárexport szubvencionálását, illetve, hogy földjára a volt

gyarmataival fönntartott megkülönböztetett kapcsolatait. Az USA nem kötelezte magát arra, hogy az antidömpinggel kapcsolatos gyakorlatát transzparenssé és WTO-konformmá teszi. A fejlődő országok (Indiával az élükön) elérték, hogy egy sor, az EU által fölvetett témában (beruházás-védelem, közbeszerzések, környezetvédelem, vám eljárások átláthatósága és egységes szabályozása) csak a 2003-ra tervezett 5. miniszteri konferencia után és csak bizonyos feltételekkel induljanak meg a tárgyalások. Ráadásul, a tárgyalások eredményeit illetően, egy sor kérdésben fenntartották maguknak az *opting out*-ot vagyis annak lehetőségét, hogy más országok megegyezése esetén se fogadják el magukra nézve kötelezőnek a döntéseket.

Ugyanakkor a dohai értekezlet kézzel fogható eredményeket is hozott.

- \* A tagországok elismerték, hogy bármely országnak joga van az emberi, állati vagy növényi élet, vagy általában a természet védelme érdekében intézkedéseket hozni, feltéve, hogy azok nem jelentenek önkényes vagy igazolhatatlan diszkriminációt a hasonló helyzetű országok között, illetve nem jelentenek burkolt kereskedelem-korlátozást (ezt elég nehéz lesz bizonyítani).
- \* A fejlődő országoknak – közegészségügyi vészhelyzet esetén – joguk van olcsón „koppintott” gyógyszereket gyártani. Ez az emberi jogok győzelme a szellemi tulajdonjogok felett. Az előállított gyógyszert azonban nem exportálhatják a még a gyártásra sem képes, de szintén súlyos egészségügyi helyzetben lévő országokba.

- \* A tagállamoknak figyelembe kell venniük az ILO (Nemzetközi Munkaügyi Szervezet) ajánlásait az alapvető munkaügyi normák tekintetében.

Egy sor egyéb témában – mezőgazdasági szubvenciók, ipari vámok, környezetvédelem, beruházások, közbeszerzések stb. – a felek ugyan kijelölték a liberalizáció kívánatos irányait, de semmilyen visszavonhatatlan lépés nem történt. A dohai zárónyilatkozat nem kötelezi a tagországokat, hogy a körtárgyalásokon egyelőre a kijelölt irányba menjenek.

Fentiek tükrében, a „Doha Round” lezárására kitűzött 2005. január 1-i dátumot fenntartással kezeljük.

\* \* \* \* \*